

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.04.2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012, ECLI:CZ:NS:2013:30.CDO.2250.2012.1

Číslo: 108/2014

Právní věta:

O zřejmou bezúspěšnost uplatňování práva, která brání vydání výzvy podle § 114b odst. 1 o. s. ř., jde i v případě, kdy výše plnění požadovaného žalobcem neodpovídá skutkovým tvrzením, o které žalobce opírá uplatněné právo.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.04.2013

Spisová značka: 30 Cdo 2250/2012

Číslo rozhodnutí: 108

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odpovědnost státu za škodu, Rozsudek pro uznání

Předpisy: § 114b o. s. ř.
§ 153a o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 7. 12. 2011 potvrdil M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudek pro uznání O b v o d n í h o s o u d u pro Prahu 1 ze dne 31. 5. 2011, kterým bylo uloženo žalované zaplatit žalobkyni 100 000 Kč a rozhodnuto o náhradě nákladů řízení. Soud prvního stupně tak rozhodl o nároku žalobkyně na náhradu nemajetkové újmy, která jí měla být způsobena nesprávným úředním postupem Národního památkového ústavu. Na něj se žalobkyně obrátila s žádostí podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, „o sdělení jmen odborných pracovníků ÚOP v Olomouci, kteří radili řediteli ÚOP v Olomouci přemístit mobiliář z tzv. purkrabství hradu Bouzov na hrad Šternberk“. V návaznosti na to obdržela „rozhodnutí, ze kterého vyplývá, že žádné takové osoby neexistují, neboť Mgr. K. ve věci přemístění mobiliáře nikdo neradil.“ S tímto sdělením žalobkyně nesouhlasila a namítala, že v jiném rozhodnutí Národního památkového ústavu je uvedeno, že „rozhodnutí o přemístění vydal ředitel ÚOP v Olomouci po poradě s odbornými odpovědnými pracovníky územního odborného pracoviště.“ Z toho žalobkyně dovozuje, že první či druhé rozhodnutí obsahuje „vědomou lež“, která ji „hluboce uráží“.

Soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku uvedl, že vyzval žalovanou tzv. kvalifikovanou výzvou podle § 114b zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, aby se ve lhůtě 30 dnů od

doručení předmětného usnesení vyjádřila ve věci samé a v případě, že nárok neuzná, vylíčila rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu proti žalobě, označila důkazy k prokázání svých tvrzení a připojila listinné důkazy, jichž se dovolává. Zároveň soud žalovanou poučil, že jestliže se bez váženého důvodu ve stanovené lhůtě nevyjádří, a ani soudu v této lhůtě nesdělí, jaký vážný důvod jí v tom brání, má se za to, že nárok, který žalobkyně uplatnila, uznává. Výzva byla žalované řádně doručena dne 28. 3. 2011. Lhůta pro vyjádření tak uběhla dne 28. 4. 2011, aniž by se žalovaná vyjádřila nebo sdělila soudu, jaké vážné důvody jí v tom brání. Soud proto, aniž by nařizoval jednání, rozhodl na základě zákonné fikce uvedené v § 114b odst. 5 o. s. ř. ve věci rozsudkem pro uznání podle § 153 odst. 3, 4 o. s. ř.

Odvolací soud se ztotožnil s právním závěrem soudu prvního stupně v tom, že byly splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání. Z obsahu spisu zjistil, že žaloba v dané věci je projednatelná, neboť obsahuje vylíčení rozhodujících skutečností ve smyslu § 79 odst. 1 o. s. ř. a vydání výzvy podle § 114b o. s. ř. odůvodňovala povaha věci daná obsáhlostí žalobních tvrzení. V případě, kdy nastaly účinky fikce uznání, nemůže na jejich důsledcích ničeho změnit ani okolnost, že žalovaný později uplatněnému nároku oponoval, resp. vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu. Není na volbě soudu, zda rozsudek pro uznání vydá či nikoliv, ale jedná se o zákonem stanovenou povinnost při splnění zákonem předepsaných předpokladů. Formálními předpoklady vydání tohoto typu rozsudku jsou potom skutečnost, že se nejedná o věc, v níž nelze uzavřít nebo schválit smír, nejde o věc uvedenou v § 120 odst. 2 o. s. ř., případně že nejde o řízení, které je podle § 118b odst. 1 o. s. ř. koncentrováno.

Proti rozhodnutí Městského soudu v Praze podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., ve spojení s § 237 odst. 3 o. s. ř. Důvodnost dovolání označuje podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., protože rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolání bylo žalovanou doplněno podáním ze dne 10. 12. 2012. Dovolatelka především namítá, že nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. Usnesení s výzvou podle § 114b o. s. ř. se má vydávat pouze tehdy, pokud takový procesní postup vyžaduje povaha věci nebo okolnosti případu, což podle žalované nebyl její případ. Povahou věci se podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu rozumí skutková či právní obtížnost věci, která vyžaduje kvalifikovanou přípravu jednání. Vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. tak přichází do úvahy tehdy, je-li zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů mimořádně obtížné, a kdy bez znalosti stanoviska žalovaného nelze první jednání připravit tak, aby při něm bylo zpravidla možné rozhodnout; v jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání, je vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. vyloučeno. Okolnosti případu jsou pak vymezeny skutečnostmi, jež doprovázejí konkrétní spor, a to bez ohledu na jeho skutkovou či právní obtížnost (k tomu odkázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. [21 Cdo 1109/2004](#)). Žalovaná považuje z žaloby a dalších okolností případu za bezesporu zjevné, že žalobkyní uplatněný nárok nemohl vzniknout a že žaloba je jako prostředek bezdůvodného uplatňování práva zcela bezúspěšná. O takové žalobě dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu nelze rozhodnout rozsudkem pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. K tomu odkázala na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2010, sp. zn. [26 Cdo 2054/2008](#), a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. [29 Odo 296/2003](#).

Žalovaná dále poukazuje na množství soudních sporů, které žalobkyně vede u jiných soudů a na rozhodnutí v těchto věcech, ze kterých lze bezúspěšnost uplatňovaného práva dovozovat. Žalobkyně jako bývalá zaměstnankyně Národního památkového ústavu iniciuje nesmírné množství podání jak Národnímu památkovému ústavu, tak Ministerstvu kultury. Jen za rok 2011 adresovala žalobkyně Národnímu památkovému ústavu 135 žádostí o informace, přičemž každou reakci povinného subjektu napadla stížností nebo odvoláním. Ministerstvo kultury pak mimo to vyřizuje žádosti, které jsou adresovány přímo jemu a které nejen svým enormním nápadem, ale také samotným obsahem

svědčí o šikanózním výkonu práva ze strany žalobkyně. Žalobkyně obdobné spory o náhradu nemajetkové újmy před soudy prohrává, a to zejména z důvodu neunesení břemene tvrzení, když relevantním způsobem neuvádí, jaká nemajetková újma jí měla vzniknout, nakořik intenzivně se měla projevit v její osobní sféře a na základě jakých skutečností dovozuje výši náhrady, kterou v těchto řízeních uplatňuje. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 3. 2010, č. j. [8 As 22/2010-91](#), ve věci žalobkyně uvedl, že četnost sporů iniciovaných stěžovatelkou a její předsedkyní (odborovou organizací, za kterou žalobkyně jedná a žalobkyní), stejně jako jejich podstata a postup stěžovatelky v jejich rámci legitimně vede k závěru, že stěžovatelka, ovlivněna finančními spory se zaměstnavatelem, u něhož působí, šikanózně zneužívá nástroje zakotvené zákonem o svobodném přístupu k informacím. Přitom důsledně využívá i nástroje správního soudnictví. V některých případech stěžovatelka nepochybně nepostupuje s cílem dobrat se meritorního rozhodnutí ve sporné věci. K tomu se ostatně vyjádřil i Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 8. 2009, č. j. [8 As 49/2009-113](#). Procesní aktivita ve zmíněné věci ukazuje účelovost postupu stěžovatelky, která v rámci řízení operativně mění procesní stanoviska, a to nikoliv v úmyslu dobrat se meritorního rozhodnutí v souzené věci. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, obstál i při přezkumu ze strany Ústavního soudu (náleř [I. ÚS 1556/2010](#), ze dne 20. 7. 2010). Ke zneužívání práva žalobkyní se vyjádřil i Ústavní soud např. v usnesení ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. [III. ÚS 374/06](#), nebo Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 10. 11. 2005, č. j. 1 Afs 10/2004-48, a v rozsudku ze dne 10. 11. 2005, č. j. [1 Afs 107/2004-48](#) (rozhodnutí Ústavního soudu zde uvedená jsou veřejnosti dostupná na jeho webových stránkách www.nalus.cz, rozhodnutí Nejvyššího správního soudu zde uvedená jsou veřejnosti dostupná na jeho webových stránkách www.nssoud.cz).

Žalobkyně ve vyjádření k dovolání uvedla, že považuje dovolání žalované za nepřípustné, neboť neobsahuje žádnou otázku zásadního právního významu, která by dosud nebyla judikaturou Nejvyššího soudu vyřešena.

N e j v y š š í s o u d z r u š i l r o z h o d n u t í s o u d ů o b o u s t u p ň ů a v ě c v r á t i l s o u d u p r v n í h o s t u p ň ě k d a l š í m u ř í z e n í.

Z o d ů v o d n ě n í:

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (viz čl. II., bod 7 zákona č. 404/2012 Sb.).

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

Přípustnost dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, může být založena výlučně podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., ve spojení s § 237 odst. 3 o. s. ř. Dovolání by mohlo být shledáno přípustným jen tehdy, jestliže by Nejvyšší soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je po právní stránce ve věci samé zásadně právně významné (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. – se zřetelem k nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. [Pl. ÚS 29/11](#), je zrušeno uplynutím doby dne 31. 12. 2012; k tomu viz i náleř ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. [IV. ÚS 1572/11](#)).

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Dovolací přezkum je zde přitom předpokládán zásadně pro posouzení otázek právních, pročež způsobilým dovolacím důvodem je ten, jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Jen z pohledu tohoto důvodu je možné (z povahy věci) posuzovat, zda dovoláním napadené rozhodnutí je zásadně významné.

Nejvyšší soud shledal dovolání přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť odvolací soud posoudil podmínky pro vydání rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. odlišně, než jak činí ve své judikatuře Nejvyšší soud.

Dovolání je důvodné.

Uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání (§ 153a odst. 1 o. s. ř.). Rozsudkem pro uznání rozhodne soud také tehdy, má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal (§ 114b odst. 5, § 153a odst. 3 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 114b o. s. ř. vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, může předseda senátu, s výjimkou věcí, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2 o. s. ř.), a věcí uvedených v § 118b a § 120 odst. 2 o. s. ř., místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) o. s. ř., nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení. K podání vyjádření určí lhůtu, která nesmí být kratší než třicet dnů od doručení usnesení. Usnesení nelze vydat nebo doručit po prvním jednání ve věci. Výzva musí být žalovanému doručena do vlastních rukou, náhradní doručení je vyloučeno a usnesení nesmí být žalovanému doručeno dříve než žaloba. Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3 o. s. ř.) musí být poučen.

Usnesení s výzvou podle § 114b o. s. ř. je institutem přípravy jednání před soudem prvního stupně a provádí se se záměrem, aby bylo možno věc rozhodnout zpravidla při prvním jednání. K výzvě podle § 114b odst. 1 o. s. ř. soud přistoupí tehdy, je-li třeba v rámci přípravy jednání zjistit stanovisko žalovaného a nelze-li ponechat jenom na jeho vůli, zda se vyjádří či nikoli. Tak je tomu tehdy, vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu. Povaha věci vyžaduje vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. zejména tehdy, je-li zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů mimořádně obtížné a nelze-li bez znalosti stanoviska žalovaného první jednání připravit tak, aby při něm bylo zpravidla možné věc rozhodnout. Okolnosti případu odůvodňují vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. zejména v takovém sporu, kdy dosavadní poznatky ukazují, že - ačkoliv by podle své povahy nemuselo jít o věc z hlediska zjišťování skutkového stavu mimořádně obtížnou - tu jsou takové mimořádné skutečnosti, které vedou k závěru, že bez písemného vyjádření žalovaného ve věci nemůže být první jednání připraveno tak, aby při něm mohlo být zpravidla o sporu rozhodnuto. Ve zcela jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání, je vydání usnesení podle § 114b o. s. ř. vyloučeno (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2005, sp. zn. [33 Odo 1197/2004](#)).

Odvolací soud při přezkoumání rozsudku pro uznání není vázán uplatněnými odvolacími důvody. V § 205b o. s. ř. se vymezují toliko důvody, z pohledu kterých může být správnost rozsudku pro uznání odvolacím soudem přezkoumána a k těmto důvodům může odvolací soud přihlídnout, i když nebyly v odvolání namítány, a to za předpokladu, že odvolání obsahuje vylíčení alespoň některého odvolacího důvodu, byť z pohledu § 205b o. s. ř. nepoužitelného. V odvolacím řízení jde pak o to, aby bylo přezkoumáno, zda soud prvního stupně rozhodl rozsudkem pro uznání v souladu se zákonem, tedy o

posouzení, zda pro jejich vydání soudem prvního stupně byly splněny všechny zákonem stanovené předpoklady. V § 205b o. s. ř. jsou v souladu s účelem přezkoumání rozsudku pro uznání taxativně vymezeny odvolací důvody, které lze uplatnit proti takovému rozhodnutí (srov. v právní teorii např. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1776 s., str. 1647, bod IV.).

Byť žalovaná v odvolání uplatnila odvolací důvod z pohledu § 205b o. s. ř. nepoužitelný (žalobkyní vykonávané právo na informace má šikanózní povahu, žalobkyni žádná nemajetková újma nemohla vzniknout, protože nárok žalobkyně je založen na velmi nepřesných údajích), vznikla odvolacímu soudu povinnost zabývat se i tím, zda byly splněny předpoklady pro vydání kvalifikované výzvy podle § 114b o. s. ř. Prvním předpokladem vydání výzvy podle § 114 b o. s. ř. je, že povaha věci nebo okolnosti případu (viz výše) vyžadují, aby pro účely přípravy jednání bylo k dispozici stanovisko žalovaného. Pokud však už na základě samotných skutkových tvrzení v žalobě se žalobní požadavek na plnění jeví jako zřejmě bezúspěšné uplatňování práva, pak ani povaha věci ani okolnosti případu neodůvodňují, aby v rámci přípravy jednání byl žalovaný usnesením podle § 114b o. s. ř. vyzván k vyjádření. V takovém případě, kdy postup soudu při vydání usnesení v rámci přípravy jednání nebyl v souladu se zákonem, nemůže dojít k fikci uznání nároku uplatněného v žalobě, a nelze proto ani rozhodnout rozsudkem pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2003, sp. zn. [25 Cdo 2040/2002](#)).

Zřejmá bezúspěšnost uplatňování práva přitom není dána pouze v případě, kdy žalovanému nároku nelze vůbec vyhovět, ale i tehdy, je-li zjevný nepoměr mezi skutkovým vylíčením uplatněného nároku a žalobním petitem, tj. tím, čeho se žalobce žalobou domáhá. Jinými slovy řečeno, o zřejmou bezúspěšnost uplatňování práva se jedná, je-li na první pohled zjevné, že žalobě nelze vyhovět v plném rozsahu žalobního petitu.

V posuzované věci se žalobkyně domáhala náhrady nemajetkové újmy ve výši 100 000 Kč podle § 31a zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění zákona č. 160/2006 Sb. Nemajetková újma jí měla být způsobena nesprávným úředním postupem Národního památkového úřadu, spočívajícím v porušení informační povinnosti, resp. v podání „nepravdivé informace v rozporu s dobrými mravy“. Již z vylíčení žalobních tvrzení (viz výše) je zřejmé, že uvedeným postupem Národního památkového úřadu nemohla být (pokud vůbec byla) žalobkyni způsobena nemajetková újma v takové intenzitě, aby jí bylo třeba odškodnit v penězích, natož částkou ve výši 100 000 Kč. Taková částka je přiznávána za nemajetkové újmy neporovnatelně závažnější (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. [30 Cdo 1684/2010](#)). Mezi skutkovým vylíčením uplatněného nároku (žalobkyní tvrzenou újmou) a žalobním petitem (požadavkem na zaplacení částky 100 000 Kč) je tak zjevný nepoměr, že nelze než uzavřít, že v rozsahu žalobou uplatněného nároku jde o zřejmě bezúspěšné uplatnění práva. Za této situace nebyl důvod v rámci přípravy jednání k postupu podle § 114b o. s. ř. a nebyly tedy ani splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. [21 Cdo 1109/2004](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. [29 Odo 296/2003](#), uveřejněný pod č. 41/2004 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Dospěl-li odvolací soud k jinému závěru, je jeho dovoláním napadený rozsudek nesprávný.

Dovolací soud jej proto zrušil (§ 243b odst. 2, věta za středníkem, o. s. ř.) a vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, se vztahují i na rozhodnutí soudu prvního stupně, byl i tento rozsudek zrušen a věc byla vrácena Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).